

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης 200/2018

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Τμήμα Δ')

Συνεδρίαση της 14^{ης} Νοεμβρίου 2018

Σύνθεση

Πρόεδρος: Χρυσαφούλα Αυγερινού, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη: Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος, Γεώργιος Κανελλόπουλος, Αικατερίνη Γρηγορίου, Γαρυφαλλιά Σκιάνη, Ευστράτιος Συνοίκης, Παναγιώτης Παππάς, Αθανάσιος Θεοχάρης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Θωμαΐς Ι. Κουρτέση, Πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Εγγράφου Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτ.: οικ.321/20591/27.2.2018 του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων της Διεύθυνσης Προστασίας των Ζώων, Φαρμάκων και Κτηνιατρικών Εφαρμογών του Τμήματος Προστασίας Ζώων Συντροφιάς και Λοιπών Ζώων, όπως συμπληρώθηκε με διευκρινιστικό υπόμνημα, που εστάλη με το έγγραφο με αριθμό πρωτ.: 637/36286/8.3.2018 της ίδιας υπηρεσίας, σε συνάρτηση με το έγγραφο με αριθμό πρωτ.:165384/22.10.2018 του Προέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται, εάν τελεί σε ισχύ η διάταξη της παραγράφου 12 του άρθρου 2 της με αριθμό 280262/2003 (Β' 1874) κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Γεωργίας, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της περίπτωσης β' της παραγράφου 3 του άρθρου 7 του ν. 3170/2003 (Α' 191), το οποίο καταργήθηκε με το άρθρο 23 του ν. 4039/2012 (Α' 15).

Στο πιο πάνω ερώτημα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα: Δ΄) γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Στο παραπάνω έγγραφο ερώτημα της υπηρεσίας και στα στοιχεία του φακέλου, που το συνοδεύουν, εκτίθεται το ακόλουθο πραγματικό:

1. Η με αριθμό 280262/2003 (Β΄ 1874) κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Γεωργίας εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της περίπτωσης β΄ της παραγράφου 3 του άρθρου 7 του ν. 3170/2003 (Α΄ 191). Το άρθρο 7, με εξαίρεση την παράγραφο 6, καταργήθηκε με το άρθρο 23 του ν. 4039/2012 (Α΄ 15), χωρίς να έχει καταργηθεί, ρητά, η εν λόγω κοινή υπουργική απόφαση.
2. Ειδικότερα, με την παράγραφο 12 του άρθρου 2 της παραπάνω κοινής υπουργικής απόφασης επιτρέπεται σε Δήμο ή σε φιλοζωικό σωματείο, το οποίο δε διαθέτει την ανάλογη υποδομή, να συμβάλλεται με μέλος φιλοζωικού σωματείου ή ομάδας ζωοφίλων, που διαθέτει μικρό χώρο για ολιγοήμερη παραμονή ζώων μέχρι αποθεραπείας και επανένταξης. Οι συνθήκες νοσηλείας ελέγχονται από την επιτροπή παρακολούθησης του Δήμου που είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή του προγράμματος.
3. Με το ν. 4039/2012 και συγκεκριμένα με την παράγραφο 4 του άρθρου 9, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την περίπτωση δ΄ της παραγράφου 6 του άρθρου 46 του ν. 4235/2014 (Α΄ 32), θεσμοθετήθηκε η διαδικασία περισυλλογής και διαχείρισης των αδέσποτων ζώων συντροφιάς και οι χώροι προσωρινής φιλοξενίας αυτών μέχρι την αποθεραπεία τους.
4. Κατόπιν των ανωτέρω και ενόψει των νεοτέρων διατάξεων του άρθρου 9 του ν. 4039/2012, περί περισυλλογής και διαχείρισης των αδέσποτων ζώων, ανέκυψε ο προβληματισμός της Υπηρεσίας, εάν τελεί σε ισχύ η διάταξη της παραγράφου 12 του άρθρου 2 της με αριθμό 280262/2003 (Φ.Ε.Κ. Β΄1874/17.12.2003) κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Γεωργίας, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 7 του ν. 3170/2003 (Α΄ 191), το οποίο, εκτός από την παράγραφο 6, καταργήθηκε με το άρθρο 23 του ν. 4039/2012 (Α΄ 15).
5. Επί του ερωτήματος αυτού εκδόθηκε η με αριθμό 56/2018 ατομική γνωμοδότηση, η οποία έγινε αποδεκτή, την 3.4.2018, από τον Αναπληρωτή Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, και στη συνέχεια, με το από 19.10.2018 έγγραφο του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ανακλήθηκε η αποδοχή της

γνωμοδότησης και ζητήθηκε η εισαγωγή του ερωτήματος στο αρμόδιο Τμήμα του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Νομοθετικό πλαίσιο

6. Στις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 43

1. ... 2. Ύστερα από πρόταση του αρμόδιου Υπουργού επιτρέπεται η έκδοση κανονιστικών διαταγμάτων, με ειδική εξουσιοδότηση νόμου και μέσα στα όριά της. Εξουσιοδότηση για έκδοση κανονιστικών πράξεων από άλλα όργανα της διοίκησης επιτρέπεται προκειμένου να ρυθμιστούν ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό.

7. Στις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 3170/2003 (Α' 191), το οποίο, εκτός από την παράγραφο 6, καταργήθηκε με το άρθρο 23 του ν. 4039/2012 (Α' 15), ορίζονταν τα ακόλουθα:

«Άρθρο 7 Περισυλλογή αδέσποτων σκύλων

1. Αρμόδιοι για την περισυλλογή των αδέσποτων σκύλων είναι οι δήμοι και οι κοινότητες. Η περισυλλογή των αδέσποτων σκύλων μπορεί να πραγματοποιείται και από ζωοφιλικά σωματεία, εφόσον διαθέτουν την απαραίτητη υποδομή, σε συνεργασία με τον αρμόδιο δήμο ή κοινότητα. Οι δήμοι και οι κοινότητες συγκροτούν τα συνεργεία περισυλλογής από άτομα τα οποία διαθέτουν την κατάλληλη εκπαίδευση και εμπειρία σε θέματα που αφορούν στην αιχμαλωσία των ζώων και κατέχουν τις τεχνικές χειρισμού τους. Κατά την αιχμαλωσία και την περισυλλογή των αδέσποτων σκύλων απαγορεύεται η κακομεταχείρισή τους.

2. Τα συνεργεία περισυλλογής καθοδηγούνται στο έργο τους και ελέγχονται από κτηνίατρο, ο οποίος ορίζεται από τη Διεύθυνση Κτηνιατρικής της αρμόδιας νομαρχιακής αυτοδιοίκησης.

3.α. Οι σκύλοι που περισυλλέγονται, οδηγούνται στα καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς, που ιδρύονται και λειτουργούν από τους δήμους, τις κοινότητες και τα ζωοφιλικά σωματεία σε ιδιόκτητους ή μη χώρους.

β. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Γεωργίας καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των καταφυγίων αδέσποτων ζώων συντροφιάς, σύμφωνα με το Ν. 604/1977 και το Π.Δ. 463/1978. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι όροι για την εναρμόνιση των καταφυγίων που ήδη λειτουργούν με

τους όρους του νόμου αυτού.

4. Οι σκύλοι που περισυλλέγονται οδηγούνται σε καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς, όπου υποβάλλονται σε κτηνιατρική εξέταση και παραμένουν μέχρι να αναλάβει κάποιος ενδιαφερόμενος τη φιλοξενία τους. Σκύλοι που περισυλλέγονται και διαπιστώνεται από τη σήμανσή τους ότι έχουν ιδιοκτήτη που έχει δηλώσει την απώλειά τους, επιστρέφονται σε αυτόν. Δεν επιτρέπεται η υιοθεσία των σκύλων από άτομα ηλικίας μικρότερης των δεκαέξι ετών, χωρίς την έγγραφη συναίνεση των προσώπων που ασκούν τη γονική μέριμνα. Σκύλοι που δίνονται σε ιδιώτες για φιλοξενία, πρέπει προηγουμένως να σημανθούν, να καταγραφούν και να υποβληθούν σε αποπαρασιτισμό, εμβολιασμό και στείρωση. Οι σκύλοι που παραμένουν στο καταφύγιο, εφόσον σύμφωνα με γνωμάτευση του κτηνίατρου του καταφυγίου κρίνονται υγιείς, επιτρέπεται να επαναφέρονται στο φυσικό περιβάλλον, με απόφαση της αρμόδιας δημοτικής ή κοινοτικής αρχής, εντός των διοικητικών τους ορίων και κατά προτίμηση στην περιοχή από όπου περισυνελέγησαν, αφού προηγουμένως σημανθούν, καταγραφούν και υποβληθούν σε αποπαρασιτισμό, εμβολιασμό και στείρωση. Την ευθύνη για την επίβλεψη, τη φροντίδα και την ευζωία τους έχουν τα πρόσωπα που αναφέρονται στην παράγραφο 3α. Για την επαναφορά στο φυσικό περιβάλλον των αδέσποτων σκύλων λαμβάνεται υπόψη η πυκνότητα του πληθυσμού τους στην περιοχή όπου επαναφέρονται. Η επαναφορά δεν επιτρέπεται σε περιοχές με νοσοκομεία, σχολεία, αθλητικά κέντρα, αυτοκινητόδρομους ταχείας κυκλοφορίας και αεροδρόμια.

5. Οι σκύλοι που περισυλλέγονται και διαπιστώνεται μετά από κτηνιατρική εξέταση ότι είναι επικίνδυνοι σύμφωνα με όσα ορίζονται στην περίπτωση γ' του άρθρου 1, ή ότι πάσχουν από ανίατη ασθένεια, υποβάλλονται σε ευθανασία. Σκύλοι ανίκανοι να αυτοσυντηρηθούν λόγω γήρατος ή αναπηρίας, εφόσον μετά από κτηνιατρική εξέταση διαπιστώνεται ότι η διατήρησή τους στη ζωή είναι αντίθετη με την ευζωία τους, υποβάλλονται σε ευθανασία. Σκύλοι που διαπιστώνεται από την κτηνιατρική εξέταση ότι είναι τραυματισμένοι ή πάσχουν από ιάσιμο νόσημα υποβάλλονται στην κατάλληλη θεραπευτική αγωγή μέσα στα καταφύγια, με την ευθύνη της διοίκησής τους.

6. Στο άρθρο 46 του Ν. 998/1979 (ΦΕΚ 289 Α') προστίθεται παράγραφος 7, που έχει ως εξής:

«7. Με τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην παράγραφο 5 επιτρέπεται η εγκατάσταση και λειτουργία κέντρων περίθαλψης και διαμονής κάθε είδους αδέσποτων ζώων. Η αίτηση συνοδεύεται από τα δικαιολογητικά που

αναφέρονται στις περιπτώσεις β και γ' του άρθρου 2 του Π.Δ. 190/1981 (ΦΕΚ 54 Α') και εξετάζεται σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 3 έως 7 αυτού.».

7. Με απόφαση του Υπουργού Γεωργίας ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τον τρόπο, τη διαδικασία και το όργανο που είναι αρμόδιο για τη σήμανση και την καταγραφή των αδέσποτων σκύλων που περισυλλέγονται, τη δημιουργία δικτύου ενημέρωσης των πολιτών για τα ζώα που διατίθενται προς φιλοξενία, την παράδοσή τους στο νέο ιδιοκτήτη, τη δήλωση απώλειας, τη φιλοξενία και την επιστροφή των σκύλων που φέρουν σήμανση στον ιδιοκτήτη τους, την επαναφορά στο φυσικό περιβάλλον των αδέσποτων σκύλων, την παράδοση των σκύλων σε καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς από τους ιδιοκτήτες που δεν επιθυμούν τη διατήρησή τους, τις επιτρεπόμενες μεθόδους ευθανασίας και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

8. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Γεωργίας παρέχεται οικονομική ενίσχυση στους φορείς που αναφέρονται στην παράγραφο 3α για την ίδρυση και λειτουργία των καταφυγίων αδέσποτων ζώων συντροφιάς. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται ο φορέας που επιχορηγείται, ο σκοπός, το ύψος, η διαδικασία και οι προϋποθέσεις καταβολής της οικονομικής ενίσχυσης και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

8. Στις διατάξεις της παραγράφου 12 του άρθρου 2 της με αριθμό 280262/2003 (Β' 1874) κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Γεωργίας, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της περίπτωσης β' της παραγράφου 3 του άρθρου 7 του ν. 3170/2003 (Φ.Ε.Κ. Α' 191/29.7.2003), ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 2 Γενικές Αρχές

12. Επιτρέπεται σε Δήμο ή ζωοφιλικό σωματείο, το οποίο δε διαθέτει την ανάλογη υποδομή, να συμβάλλεται με μέλος ζωοφιλικού σωματείου ή ομάδας ζωόφιλων που διαθέτει μικρό χώρο για ολιγοήμερη παραμονή ζώων μέχρι αποθεραπείας και επανένταξης. Οι συνθήκες νοσηλείας ελέγχονται από την επιτροπή παρακολούθησης του Δήμου που είναι υπεύθυνος για την εφαρμογή του προγράμματος.».

9. Τέλος, στις διατάξεις των άρθρων 9, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, και 23 του ν. 4039/2012 (Α' 15/2.2.2012), ορίζονται τα ακόλουθα:

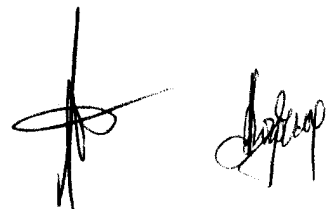
«Άρθρο 9 Περισυλλογή και διαχείριση αδέσποτων ζώων συντροφιάς

«1. Οι Δήμοι υποχρεούνται να μεριμνούν για την περισυλλογή και τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς, σύμφωνα με το παρόν άρθρο. Η αρμοδιότητα αυτή μπορεί να ασκείται και από συνδέσμους Δήμων, καθώς και από φιλοζωϊκές ενώσεις και σωματεία, αφού προηγηθεί σχετική έγγραφη συμφωνία με τον αρμόδιο Δήμο, ο

οποίος έχει τη συνολική εποπτεία των αδέσποτων ζώων συντροφιάς εντός των διοικητικών του ορίων. Οι κατά τα ως άνω φιλοζωϊκές ενώσεις και σωματεία που εγκρίνονται από τον αρμόδιο Δήμο οφείλουν να διαθέτουν υποδομή, συνιστάμενη στην ύπαρξη κατάλληλων σχετικών εγκαταστάσεων ή οχημάτων μεταφοράς ζώων και ανθρώπινο δυναμικό με εμπειρία στο χειρισμό των ζώων. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται το είδος και ο αριθμός των εγκαταστάσεων και των οχημάτων, καθώς και η εμπειρία του ανθρώπινου δυναμικού, που πρέπει να διαθέτουν οι φιλοζωϊκές ενώσεις και τα σωματεία, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων αυτής της παραγράφου.

2. Για τον παραπάνω σκοπό κάθε Δήμος ή όμοροι ή συνεργαζόμενοι Δήμοι ιδρύουν και λειτουργούν δημοτικά ή διαδημοτικά κτηνιατρεία και καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς επιτρεπομένης της συνεργασίας με ενδιαφερόμενα φιλοζωϊκά σωματεία και ενώσεις ή και εθελοντές φιλόζωους σε ιδιόκτητους ή μισθωμένους ή παραχωρούμενους από το Δημόσιο, την Περιφέρεια ή από ιδιώτες χώρους. Στους Δήμους είναι δυνατόν να παρέχεται και οικονομική ενίσχυση από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς για τη δημιουργία και λειτουργία καταφυγίων. Τα καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς αποτελούν χώρους προσωρινής παραμονής και περίθαλψης και η ίδρυση και λειτουργία τους διέπεται από τις ισχύουσες διατάξεις για τα ενδιαιτήματα ζώων του ν. 604/1977 και του π.δ. 463/1978. Ο έλεγχος τήρησης των όρων λειτουργίας τους ασκείται από την αρμόδια Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της Περιφέρειας, σύμφωνα με το άρθρο 12 του ν. 604/1977. Τα προβλεπόμενα από την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου διοικητικά πρόστιμα καθορίζονται από 1.000 έως 10.000 ευρώ. Υπό την εποπτεία των Δήμων, μπορούν να ιδρυθούν και να λειτουργούν καταφύγια ή και κτηνιατρεία αδέσποτων ζώων συντροφιάς και από φιλοζωϊκά σωματεία και ενώσεις, που διαθέτουν το κατάλληλο κτηνιατρικό προσωπικό (1 κτηνίατρος ανά 50 ζώα), την τεχνική υποδομή, τις εγκαταστάσεις και τον αναγκαίο εξοπλισμό, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 604/1977 και του π.δ. 463/1978.

Υπό την εποπτεία των Δήμων, μπορούν να ιδρυθούν και να λειτουργούν καταφύγια ή και κτηνιατρεία αδέσποτων ζώων συντροφιάς και από φιλοζωϊκά σωματεία και ενώσεις, που διαθέτουν το κατάλληλο κτηνιατρικό προσωπικό, τουλάχιστον έναν κτηνίατρο ανά 50 ζώα, την τεχνική υποδομή, τις εγκαταστάσεις και τον αναγκαίο εξοπλισμό, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 604/1977 και του π.δ. 463/1978, όπως ισχύουν.

3. Για την περισυλλογή των αδέσποτων ζώων συντροφιάς, συγκροτούνται συνεργεία από άτομα κατάλληλα εκπαιδευμένα και έμπειρα στην αιχμαλωσία ζώων συντροφιάς. Τα συνεργεία αυτά ελέγχονται για το έργο τους, ως προς τις επιτρεπόμενες μεθόδους σύλληψης και αιχμαλωσίας των ζώων αυτών, από κτηνίατρο της αρμόδιας υπηρεσίας Κτηνιατρικής του Δήμου και, όπου αυτή δεν έχει συσταθεί, από κτηνίατρο του Τμήματος Κτηνιατρικής της Διεύθυνσης Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής της οικείας Περιφερειακής Ενότητας. Η εποπτεία και ο έλεγχος πραγματοποιείται βάσει ανάλυσης κινδύνου. Τη μέριμνα για την εκπαίδευση των ατόμων αυτών έχει ο οικείος Δήμος.

4. α) Τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς, που περισυλλέγονται, οδηγούνται τμηματικά στα υπάρχοντα καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς, στα δημοτικά κτηνιατρεία ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, και σε ιδιωτικά κτηνιατρεία, που διαθέτουν την κατάλληλη υποδομή και μπορούν να φιλοξενήσουν προσωρινά και για εύλογο χρονικό διάστημα τα προς περίθαλψη ζώα, μέχρι την αποθεραπεία τους, υποβάλλονται σε κτηνιατρική εξέταση, στερώνονται, σημαίνονται με ηλεκτρονική σήμανση ως αδέσποτα και καταγράφονται στη διαδικτυακή ηλεκτρονική βάση.

β) Αν διαπιστωθεί από την κτηνιατρική εξέταση ότι είναι τραυματισμένα ή πάσχουν από ιάσιμο νόσημα, υποβάλλονται στην κατάλληλη θεραπευτική αγωγή.

γ) Αν διαπιστωθεί από την κτηνιατρική εξέταση ότι είναι επικίνδυνα ζώα συντροφιάς ή ότι πάσχουν από ανίατη ασθένεια ή ότι είναι πλήρως ανίκανα να αυτοσυντηρηθούν λόγω γήρατος ή αναπηρίας και η διατήρησή τους στη ζωή είναι πρόδηλα αντίθετη με τους κανόνες ευζωίας τους και αρνηθούν τα φιλοζωικά σωματεία της περιοχής να αναλάβουν τη φροντίδα, εποπτεία και τη διαδικασία υιοθεσίας τους, υποβάλλονται σε ευθανασία.

5. Αδέσποτα ζώα συντροφιάς, που περισυλλέγονται, και διαπιστώνεται από τη σήμανση τους ότι έχουν ιδιοκτήτη, που έχει δηλώσει ή αμέλησε να δηλώσει την απώλεια τους, επιστρέφονται σε αυτόν.

6. Αδέσποτα ζώα συντροφιάς, που περισυλλέγονται, και διαπιστώνεται ότι είναι υγιή ή έχουν πλέον αποθεραπευθεί, καθώς και τα προερχόμενα από παράδοση από τον ιδιοκτήτη τους μπορούν να υιοθετούνται από ενήλικα άτομα ή από φιλοζωικές ενώσεις και σωματεία, που λειτουργούν νόμιμα.

7. Σε κάθε περίπτωση τα ζώα συντροφιάς, που υιοθετούνται, σημαίνονται άμεσα ηλεκτρονικά και καταγράφονται στη Διαδικτυακή Ηλεκτρονική Βάση με τα πλήρη στοιχεία του προσωρινού και του οριστικού ιδιοκτήτη τους και υποβάλλονται σε

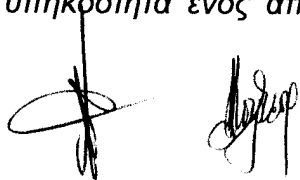
αποπαράσitiωση και εμβολιασμός. Κατά την παράδοση ενός ζώου για υιοθεσία υπογράφεται η «Δήλωση Υιοθεσίας ζώου από νέο ιδιοκτήτη» μεταξύ του υπευθύνου του καταφυγίου ή του φιλοζωϊκού σωματείου και του νέου ιδιοκτήτη, σύμφωνα με το Υπόδειγμα «Δήλωση Υιοθεσίας Ζώου» του Παραρτήματος 4...

9. Ζώα συντροφιάς ηλικίας μικρότερης των πέντε (5) μηνών, που δεν έχουν υιοθετηθεί, παραμένουν προσωρινά στα καταφύγια ζώων, που διατηρούν οι Δήμοι ή τα Διαδημοτικά Κέντρα και τα συνεργαζόμενα με τους φορείς αυτούς φιλοζωϊκά σωματεία και ενώσεις ως τη συμπλήρωση της ηλικίας των πέντε (5) μηνών, έχοντας την απαραίτητη κτηνιατρική φροντίδα. Ζώα συντροφιάς, που δεν έχουν υιοθετηθεί και σύμφωνα με γνωμάτευση του κτηνίατρου κρίνονται ότι είναι υγιή, επανεντάσσονται άμεσα στο οικείο τους περιβάλλον, εντός των διοικητικών ορίων του Δήμου που περισυλλέγησαν, αφού προηγουμένως ελεγχθεί ότι έχουν σημειωθεί και καταγραφεί ηλεκτρονικά και ότι έχουν υποβληθεί σε αποπαράσitiωση, εμβολιασμό και στείρωση.

10. Για την επαναφορά στο φυσικό περιβάλλον των αδέσποτων ζώων συντροφιάς λαμβάνεται υπόψη η πυκνότητα του πληθυσμού των αδέσποτων ζώων στην περιοχή που επαναφέρονται. Την ευθύνη για την επίβλεψη και τη φροντίδα των επανεντασσόμενων αδέσποτων ζώων έχουν, από κοινού, οι Δήμοι, οι οποίοι μάλιστα δύνανται να δημιουργήσουν και σημεία παροχής τροφής και νερού για τα ζώα αυτά, καθώς και τα συνεργαζόμενα με αυτούς φιλοζωϊκά σωματεία και ενώσεις. Δεν απαγορεύεται η παροχή τροφής και νερού σε αδέσποτα ζώα συντροφιάς από φιλόζωους πολίτες, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι κανόνες καθαριότητας και υγιεινής.

Δεν επιτρέπεται επαναφορά σε περιοχές με νοσοκομεία, σχολεία, αθλητικά κέντρα, αυτοκινητόδρομους ταχείας κυκλοφορίας, στους χώρους αποβίβασης και επιβίβασης ακτοπλοϊκών συγκοινωνιών στα λιμάνια, στα αεροδρόμια, στους σιδηροδρομικούς σταθμούς, στους περιφραγμένους αρχαιολογικούς χώρους και στους περιφραγμένους χώρους του Οργανισμού Κεντρικών Αγορών και Αλιείας ΑΕ και της Κεντρικής Αγοράς Θεσσαλονίκης ΑΕ. Με απόφαση της πενταμελούς επιτροπής της παραγράφου 12 ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες προσδιορισμού της πυκνότητας του πληθυσμού των αδέσποτων ζώων στην περιοχή που αυτά επαναφέρονται, καθώς και η οριοθέτηση των περιοχών που δεν επιτρέπεται η επαναφορά τους.

11. Οι στείρωσεις σε αδέσποτα ζώα συντροφιάς, όπως επίσης και η σήμανση και η καταγραφή τους πραγματοποιούνται δωρεάν και από εθελοντές επαγγελματίες κτηνιάτρους, που έχουν την Ελληνική υπηκοότητα ή την υπηκοότητα ενός από τα

κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι οποίοι συγκεντρώνουν όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις, προκειμένου να μπορούν να ασκήσουν νόμιμα το επάγγελμα του κτηνιάτρου στην Ελλάδα. Εθελοντές κτηνίατροι που μετακινούνται προς τη Χώρα, προκειμένου να ασκήσουν το επάγγελμα του κτηνιάτρου προσωρινά ή περιστασιακά, πραγματοποιούν μόνο στείρωσεις και σήμανση αδέσποτων ζώων.

Στους εθελοντές κτηνιάτρους για την πραγματοποίηση των στείρωσεων, της σήμανσης και της καταγραφής των αδέσποτων ζώων συντροφιάς μπορεί να διατίθενται οι εγκαταστάσεις των γραφείων των αρμόδιων Υπηρεσιών Κτηνιατρικής της οικείας Περιφέρειας, Περιφερειακής Ενότητας ή του Δήμου ή άλλοι χώροι που ανήκουν στην οικεία Περιφέρεια ή Δήμο, εφόσον υπάρχουν διαθέσιμοι, υπό την εποπτεία των προαναφερθέντων αρμόδιων υπηρεσιών. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται οι προδιαγραφές των εγκαταστάσεων αυτών, ο εξοπλισμός τους, η χρονική διάρκεια διάθεσης τους, η διαδικασία διάθεσης και κάθε σχετικό θέμα. Για τον ίδιο σκοπό, επιτρέπεται να διατίθενται και οι χώροι τοπικών ιδιωτικών κτηνιατρείων.

Η στείρωση, σήμανση και καταγραφή των αδέσποτων ζώων συντροφιάς μπορεί να πραγματοποιείται και σε κινητές εγκαταστάσεις κατάλληλες για άσκηση κτηνιατρικών πράξεων, που διαθέτουν οι εθελοντές κτηνίατροι. Για τις κινητές εγκαταστάσεις παροχής κτηνιατρικών πράξεων χορηγείται άδεια λειτουργίας από την αρμόδια υπηρεσία Κτηνιατρικής της οικείας Περιφερειακής Ενότητας, όπου πρόκειται να δραστηριοποιηθούν, εφόσον πληρούνται οι απαιτήσεις που προβλέπονται στην απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων που εκδίδεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 13.

12. α) Σε κάθε Δήμο συγκροτείται με απόφαση του Δημάρχου πενταμελής επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος διαχείρισης αδέσποτων ζώων συντροφιάς, τα δύο μέλη της οποίας ορίζονται από τα φιλοζωικά σωματεία και τις ενώσεις που λειτουργούν νόμιμα και που εδρεύουν στο Δήμο ή στην οικεία Περιφερειακή Ενότητα. Στην επιτροπή μετέχουν:

αα) Ένας (1) κτηνίατρος, που ορίζεται από τον οικείο Δήμο και ο οποίος είναι, κατά προτίμηση, ο υπεύθυνος του προγράμματος διαχείρισης των αδέσποτων ζώων συντροφιάς και ελλείψει αυτού άλλος ιδιώτης κτηνίατρος.

ββ) Ένας (1) εκπαιδευτής σκύλων, ο οποίος είναι μέλος νομίμως αναγνωρισμένου επαγγελματικού σωματείου εκπαιδευτών σκύλων και ελλείψει αυτού εκπρόσωπος του οικείου Δήμου.

γγ) Ένας (1) εκπρόσωπος, που ορίζεται από τον οικείο Δήμο, με τον αναπληρωτή του. Η επιτροπή αποφασίζει για την επικινδυνότητα ενός ζώου συντροφιάς, σύμφωνα με τον ορισμό της περίπτωσης στ' του άρθρου 1, όπως και αντιμετωπίζει τα προβλήματα που προκύπτουν κατά τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων. Οι Δήμοι, οι Περιφερειακές Ενότητες και οι Περιφέρειες δημιουργούν δίκτυο ενημέρωσης των πολιτών για τα ζώα που διατίθενται προς υιοθεσία.

β) Στην περίπτωση που υπάρχει διαφωνία για την επικινδυνότητα ενός αδέσποτου ζώου συντροφιάς ή για την αναγκαιότητα της πραγματοποίησης ευθανασίας σε αδέσποτο ζώο συντροφιάς, την οριστική απόφαση λαμβάνει ειδική επιστημονική επιτροπή που συγκροτείται σε κάθε Δήμο με απόφαση του Δημάρχου και αποτελείται από:

αα) έναν κτηνίατρο της κτηνιατρικής υπηρεσίας της οικείας Περιφερειακής Ενότητας με τον αναπληρωτή του,

ββ) έναν ιδιώτη κτηνίατρο που ασκεί νόμιμα το επάγγελμα στη Χώρα και δραστηριοποιείται στην περιοχή δικαιοδοσίας του Δήμου ή όμορου Δήμου με τον αναπληρωτή του,

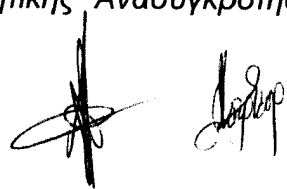
γγ) έναν κτηνίατρο που ασκεί νόμιμα το επάγγελμα στη Χώρα και συνεργάζεται με το φιλοζωικό σωματείο που δραστηριοποιείται στην περιοχή δικαιοδοσίας του Δήμου ή όμορου Δήμου με τον αναπληρωτή του.

Σε περίπτωση επιθετικού ζώου ο Δήμος μπορεί να ζητήσει τη γνώμη εκπαιδευτή σκύλων, ο οποίος είναι μέλος νομίμως αναγνωρισμένου σωματείου εκπαιδευτών σκύλων.

13. Με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τις επιτρεπόμενες μεθόδους ευθανασίας, τους όρους λειτουργίας των κινητών εγκαταστάσεων πραγματοποίησης κτηνιατρικών πράξεων, σε αδέσποτα ζώα συντροφιάς, καθώς και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

14. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται οι πρόσθετοι όροι και οι προϋποθέσεις για τη χορήγηση από την αρμόδια Περιφέρεια σε Δήμους, σε Συνδέσμους Δήμων και υπό την εποπτεία των Δήμων, σε εγκεκριμένα φιλοζωικά σωματεία και ενώσεις, άδειας ίδρυσης και λειτουργίας καταφυγίων αδέσποτων ζώων συντροφιάς, οι όροι και οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς για τη λειτουργία τους και κάθε σχετικό θέμα.»

15. Με απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης,

Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων καθορίζονται ο δήμος και οι σύνδεσμοι δήμων, που επιχορηγούνται για τη δημιουργία και λειτουργία καταφυγίου αδέσποτων ζώων συντροφιάς και για την υλοποίηση των ενεργειών διαχείρισης των αδέσποτων ζώων συντροφιάς, το ύψος, η διαδικασία και οι προϋποθέσεις καταβολής της οικονομικής ενίσχυσης, η σύσταση και συγκρότηση συλλογικών οργάνων, η διενέργεια ελέγχων και κάθε άλλο σχετικό θέμα. Με την ίδια απόφαση εξουσιοδοτείται ο οικείος Περιφερειάρχης για τον ορισμό των μελών των συλλογικών οργάνων που προβλέπονται σε αυτήν.

Άρθρο 23 Καταργούμενες διατάξεις

Από την έναρξη ισχύος του νόμου αυτού καταργούνται οι διατάξεις των άρθρων 1 έως 13 του ν. 3170/2003 εκτός από την παράγραφο 6 του άρθρου 7, καθώς και κάθε άλλη γενική ή ειδική διάταξη, που ρυθμίζει με διαφορετικό τρόπο θέματα του νόμου αυτού ή αντίκειται στις διατάξεις του.».

Ερμηνεία διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

10. Η γνώμη της πλειοψηφίας, που απαρτίσθηκε από τους Χρυσάφουλα Αυγερινού, Αντιπρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, Παναγιώτη Παναγιωτουνάκο, Αικατερίνη Γρηγορίου, Γαρυφαλλιά Σκιάνη, Ευστράτιο Συνοίκη, Παναγιώτη Παππά και Αθανάσιο Θεοχάρη, Νομικούς Συμβούλους του Κράτους (ψήφοι 7), δέχθηκε τα εξής:

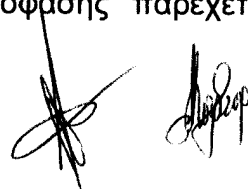
11. Με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 43 του Συντάγματος παρέχεται στον κοινό νομοθέτη η δυνατότητα να μεταβιβάζει στην εκτελεστική εξουσία την αρμοδιότητά του προς θέσπιση κανόνων δικαίου. Τίθεται δε ο κανόνας ότι η νομοθετική εξουσιοδότηση παρέχεται προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως αρχηγό της εκτελεστικής εξουσίας, ο οποίος ασκεί τη μεταβιβαζόμενη αρμοδιότητα με την έκδοση προεδρικών διαταγμάτων. Κατ' εξαίρεση, όμως, επιτρέπεται να οριστούν ως φορείς της κατ' εξουσιοδότηση ασκούμενης νομοθετικής αρμοδιότητας και άλλα, εκτός του Προέδρου της Δημοκρατίας, όργανα της Διοίκησης, εφόσον πρόκειται για ειδικότερα θέματα ή θέματα με τοπικό ενδιαφέρον ή με χαρακτήρα τεχνικό ή λεπτομερειακό (βλ. ΣτΕ 30/2018, 1892/2010 Ολομ., 2815/2004 Ολομ.).

12. Εξάλλου, κατά πάγια θέση της νομολογίας, η κατάργηση των εξουσιοδοτικών διατάξεων ισχύει για το μέλλον, υπό την έννοια ότι δεν δύναται, κατ' επίκληση καταργημένης εξουσιοδοτικής διάταξης, να εκδοθεί πλέον διοικητική πράξη, πλην, όμως, οι κανονιστικές διοικητικές πράξεις, οι οποίες εκδόθηκαν κατά τη διάρκεια ισχύος της ήδη καταργηθείσας εξουσιοδοτικής διάταξης, διατηρούνται σε ισχύ, εφόσον από τις νεότερες διατάξεις δεν απαγγέλλεται ρητά η κατάργησή τους και οι ρυθμίσεις τους είναι συμβατές και δεν έρχονται σε αντίθεση με το νέο νομικό καθεστώς. Συνεπώς, μέχρι την έκδοση των νέων κανονιστικών διοικητικών πράξεων, που ερείδονται στην νέα εξουσιοδοτική πράξη, εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι παλαιές και δεν υφίσταται νομοθετικό κενό ως προς το ρυθμιστέο ζήτημα (βλ. ΣΤΕ 3374/2015 Ολομ., 346/2014, Επ. Σπηλιωτόπουλος «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», ενδέκατη έκδοση (2001) σελ. 68-72).

13. Με τις διατάξεις του ν. 2017/1992 (Α' 31), που ενσωμάτωσε στην εθνική μας νομοθεσία την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των ζώων συντροφιάς, τέθηκε το πλαίσιο προστασίας των ζώων, τα οποία συμβιώνουν με τον άνθρωπο και αποτελούν αναντικατάστατα στοιχεία των φυσικών συστημάτων του πλανήτη. Στη Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997, που τροποποίησε τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, προσαρτήθηκε το Πρωτόκολλο για την προστασία και την καλή μεταχείριση των ζώων, σύμφωνα με το οποίο όλα τα όργανα και τα Κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποχρεώθηκαν, με γνώμονα την ευζωΐα των ζώων, να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία και το σεβασμό τους.

14. Στη συνέχεια, εκδόθηκε ο ν. 3170/2003 με στόχο την ενίσχυση του υφιστάμενου νομικού πλαισίου, ειδικά για τα ζώα συντροφιάς. Στην παράγραφο 1 του άρθρου 7 του νόμου αυτού ορίσθηκε ότι αρμόδιοι για την περισυλλογή των αδέσποτων σκύλων είναι οι δήμοι και οι κοινότητες. Κατ' εξαίρεση, δόθηκε η δυνατότητα περισυλλογής των αδέσποτων από φιλοζωϊκά σωματεία σε συνεργασία με τον αρμόδιο δήμο ή κοινότητα, υπό την προϋπόθεση ότι διαθέτουν την απαραίτητη υποδομή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ν. 604/1977 (Α' 163) και στο π.δ. 463/1978 (Α' 96), όπως αυτό τροποποιήθηκε με τις διατάξεις του άρθρου 14 του ν. 3170/2003.

15. Δυνάμει της εξουσιοδοτικής διάταξης της περίπτωσης β' της παραγράφου 3 του άρθρου 7 του ν. 3170/2003, στο οποίο ρυθμίζονται θέματα για την περισυλλογή αδέσποτων σκύλων, εκδόθηκε η με αριθμό 280262/2003 (Β' 1874) κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Γεωργίας. Ειδικότερα, με την παράγραφο 12 του άρθρου 2 της κοινής υπουργικής απόφασης παρέχεται η

δυνατότητα σε Δήμο ή σε ζωοφιλικό σωματείο, που δεν διαθέτουν την υποδομή για την φιλοξενία του αδέσποτου ζώου, να συμβάλλονται με μέλος ζωοφιλικού σωματείου ή με ομάδα ζωόφιλων, που διαθέτουν μικρό χώρο, προκειμένου να εξασφαλισθεί η ολιγοήμερη φιλοξενία του αδέσποτου ζώου στο χώρο αυτό μέχρι την αποθεραπεία του, υπό την προϋπόθεση της παρακολούθησης των συνθηκών νοσηλείας του από την αρμόδια επιτροπή του Δήμου. Η διάταξη αυτή, η οποία εκδόθηκε πριν τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων στην Ελλάδα, επεδίωξε να αντιμετωπίσει την επιτακτική ανάγκη άμεσης διαχείρισης των αδέσποτων ζώων συντροφιάς, σύμφωνα με το συνημμένο υπόμνημα στο έγγραφο με αριθμό πρωτ.:637/36286/8.3.2018 του Τμήματος Προστασίας Ζώων Συντροφιάς και Λοιπών Ζώων και προέβλεπε τη δυνατότητα τα αδέσποτα, που περισυλλέγονται να φιλοξενοούνται, κατ' εξαίρεση και για ολιγοήμερη παραμονή μέχρι την αποθεραπεία τους, σε μικρούς χώρους, που διαθέτουν μέλη φιλοζωϊκού σωματείου ή ομάδας ζωοφίλων, λαμβάνοντας υπόψη το πρόβλημα έλλειψης υποδομής των Δήμων, χωρίς να ορίζει ρητά ότι οι χώροι αυτοί πρέπει να πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις για την υγιεινή και την εν γένει φροντίδα των ζώων.

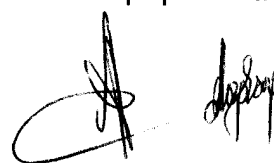
16. Στη συνέχεια, εκδόθηκε ο ν. 4039/2012, ο οποίος, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για συμπλήρωση, βελτίωση, εκσυγχρονισμό και επικαιροποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας για τα αδέσποτα ζώα, κατήργησε, με το άρθρο 23, τις διατάξεις του άρθρου 7 του ν. 3170/2003, εκτός από την παράγραφο 6, η οποία δεν αφορά στο κρίσιμο ζήτημα, και έθεσε αυστηρότερο πλαίσιο για την περισυλλογή και τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς, με γνώμονα την τήρηση των κανόνων ευζωίας. Με τη διάταξη του άρθρου 23 του ν. 4039/2012 δεν προβλέπεται κατάργηση των κανονιστικών πράξεων που εκδόθηκαν κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του ν. 3170/2003, ορίζεται, όμως, ότι καταργείται κάθε γενική ή ειδική διάταξη, που ρυθμίζει με διαφορετικό τρόπο θέματα του νόμου αυτού ή αντίκειται στις διατάξεις του.

17. Από την παράγραφο 1 του άρθρου 9 του ν. 4039/2012 προκύπτει με σαφήνεια ότι την αποκλειστική αρμοδιότητα για την περισυλλογή και τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων έχουν οι Δήμοι και, κατ' εξαίρεση, οι φιλοζωϊκές ενώσεις και τα σωματεία, αφού εγκριθεί από το Δήμο και προηγηθεί έγγραφη συμφωνία τους, και υπό τον όρο ότι διαθέτουν υποδομή, συνιστάμενη στην ύπαρξη των κατάλληλων σχετικών εγκαταστάσεων ή οχημάτων μεταφοράς ζώων και ανθρώπινου δυναμικού με εμπειρία στο χειρισμό των ζώων. Στη δε παράγραφο 2 του άρθρου αυτού ορίζεται

ότι, τα αδέσποτα ζώα, που περισυλλέγονται, οδηγούνται στα καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς ή στα κτηνιατρεία, που είτε υφίστανται είτε πρόκειται να ιδρυθούν και να λειτουργήσουν σε κάθε Δήμο και από φιλοζωϊκά σωματεία και ενώσεις, που διαθέτουν το κατάλληλο κτηνιατρικό προσωπικό, την τεχνική υποδομή, τις εγκαταστάσεις και τον αναγκαίο εξοπλισμό, όπως προβλέπονται στις διατάξεις του ν. 604/1977 (Α' 163), περί ιδιωτικών κλινικών και ενδαιτημάτων ζώων, καθώς και του π.δ. 463/1978 (Α' 96), σχετικά με τους όρους ιδρύσεως ιδρύσεως και λειτουργίας ιδιωτικών ιατρείων ζώων. Με τη ρύθμιση αυτή ο νομοθέτης αναγνωρίζει ότι η φροντίδα για την ευζωΐα των ζώων πρέπει να ασκείται, κατά κύριο λόγο, από δημόσιους φορείς με την εποπτεία των υπηρεσιών τους και να μην επαφίεται στον εθελοντισμό των φιλοζωϊκών ενώσεων και σωματείων, ώστε να είναι συστηματική και όχι περιστασιακή.

18. Περαιτέρω, στη διάταξη της παραγράφου 4 του άρθρου 9 του ν. 4039/2012, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την περίπτωση δ' της παραγράφου 6 του άρθρου 46 του ν.4235/2014, καθορίζεται ο τρόπος διαχείρισης των αδέσποτων ζώων συντροφιάς μετά την περισυλλογή τους. Τα αδέσποτα ζώα, που περισυλλέγονται, οδηγούνται τμηματικά στα υπάρχοντα καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς, που έχουν ιδρυθεί από τους Δήμους και σε κάποιες περιπτώσεις με τη συνεργασία των φιλοζωϊκών σωματείων και ενώσεων ή εθελοντών, στα δημοτικά ιατρεία ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, και σε ιδιωτικά ιατρεία, που διαθέτουν την κατάλληλη υποδομή και μπορούν να φιλοξενήσουν προσωρινά και για εύλογο χρονικό διάστημα τα προς περίθαλψη ζώα, μέχρι την αποθεραπεία τους.

19. Από τη γραμματική διατύπωση της τελευταίας διάταξης, αλλά και εκείνης της παραγράφου 2 του άρθρου 9 του ν. 4039/2012, καθίσταται σαφές ότι ο νομοθέτης καθόρισε, ως χώρους διαχείρισης και φροντίδας των αδέσποτων ζώων μέχρι την αποθεραπεία τους, τους περιοριστικά αναφερόμενους, ήτοι τα καταφύγια που διαθέτουν την προβλεπόμενη κατάλληλη υποδομή, τα δημοτικά ιατρεία και σε εξαιρετικές περιπτώσεις τα ιδιωτικά ιατρεία, με σκοπό να διασφαλισθεί με συστηματικό, επιστημονικό και, εν τέλει, αποτελεσματικό τρόπο η μείωση του πληθυσμού των αδέσποτων ζώων με τη στείρωσή τους, η θεραπεία των ασθενών ζώων, η διαφύλαξη της υγείας των ίδιων των ζώων, αλλά και η δημόσια υγεία, και δεν παρέχει, με οποιαδήποτε ερμηνευτική προσέγγιση, τη δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν άλλοι, εκτός των οριζόμενων, χώροι για τη διαχείριση και φροντίδα τους. Ρητά δε παραπέμπει για την ίδρυση και λειτουργία των καταφυγίων και των

ιατρείων ζώων στις διατάξεις του ν. 604/1977 και του π.δ. 463/1978, από τις οποίες αποκλείεται η λειτουργία καταφυγίου ή ιατρείου ζώων σε μη προσδιοριζόμενο σαφώς χώρο, που να πληροί συγκεκριμένες προδιαγραφές, αλλά οριζόμενο αορίστως ως «μικρό χώρο», διότι οι διατάξεις αυτές δεν επιδέχονται διασταλτική ερμηνεία.

20. Συνεπώς, η διάταξη της παραγράφου 12 του άρθρου 2 της με αριθμό 280262/2003 κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Γεωργίας, με την οποία προβλέπεται η ολιγοήμερη παραμονή των αδέσποτων ζώων, από την περισυλλογή τους μέχρι την αποθεραπεία τους και την επανένταξή τους, σε μικρό χώρο που διαθέτει μέλος φιλοζωϊκού σωματείου ή ομάδας ζωοφίλων, κατόπιν συμφωνίας (σύμβασης) με το Δήμο ή με το φιλοζωϊκό σωματείο, ανεξάρτητα του εάν κείται ή όχι εντός της παρεχόμενης, με την περίπτωση β' της παραγράφου 3 του άρθρου 7 του ν. 3170/2003, εξουσιοδότησης, έρχεται σε σύγκρουση με τις νεότερες ρυθμίσεις των διατάξεων του άρθρου 9 του ν. 4039/2012 και, ειδικότερα, της παραγράφου 4, που αναφέρει περιοριστικά τους χώρους φιλοξενίας των αδέσποτων ζώων, στους οποίους δεν περιλαμβάνεται ο προαναφερθείς χώρος, με συνέπεια η παραπάνω ρύθμιση της κοινής υπουργικής απόφασης να διευρύνει τα πλαίσια εφαρμογής των νεότερων διατάξεων κατά τρόπο, που δημιουργεί αντίθεση, τόσο στο γράμμα του νόμου όσο και στο σκοπό του νομοθέτη.

21. Η γνώμη της μειοψηφίας, που απαρτίσθηκε από τον Γεώργιο Κανελλόπουλο, Νομικό Σύμβουλο του Κράτους, δέχθηκε τα εξής:

Η με αριθμό 280262/2003 κοινή υπουργική απόφαση προβλέπει στην παράγραφο 12 του άρθρου 2, τη δυνατότητα Δήμου ή ζωοφιλικού σωματείου, που δε διαθέτει την ανάλογη υποδομή, δηλαδή τις εγκαταστάσεις καταφυγίων αδέσποτων ζώων συντροφιάς, οι οποίες προβλέπονται στις προηγούμενες παραγράφους του εν λόγω άρθρου και ιδίως στην παράγραφο 3 τούτου, σχετικά με τις προδιαγραφές του κτιρίου διαμονής και άσκησης των ζώων, καθώς και στο άρθρο 3 του π.δ. 463/1978, στο οποίο η παράγραφος αυτή παραπέμπει, σχετικά με τους επί μέρους χώρους του ενδιαυπάρχοντος μικρών ζώων, να συμβάλλεται με μέλος ζωοφιλικού σωματείου ή ομάδας ζωοφίλων, που διαθέτει μικρό χώρο, για ολιγοήμερη παραμονή ζώων στο χώρο αυτό μέχρι την αποθεραπεία και επανένταξή τους, υπό τον έλεγχο του Δήμου. Από την άλλη πλευρά, η διάταξη της παραγράφου 2 του άρθρου 9 του ν. 4039/2012 προβλέπει ότι οι Δήμοι, στο πλαίσιο της υποχρέωσής τους από την παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου, να μεριμνούν για την περισυλλογή και τη διαχείριση των αδέσποτων ζώων συντροφιάς, ιδρύουν και λειτουργούν δημοτικά ή διαδημοτικά

κτηνιατρεία και καταφύγια αδέσποτων ζώων συντροφιάς, η ίδρυση και λειτουργία των οποίων διέπεται από τις διατάξεις για τα ενδαιτήματα ζώων του ν. 604/1977 και του π.δ. 463/1978. Περαιτέρω, η λειτουργία αυτών των κτηνιατρείων και καταφυγίων επιτρέπεται με την παράγραφο 2 του άρθρου 9 ακόμη και σε χώρους παραχωρούμενους, μεταξύ άλλων και από ιδιώτες, στο πλαίσιο, επιτρεπόμενης με την ίδια διάταξη, συνεργασίας των Δήμων με ενδιαφερόμενα φιλοζωικά σωματεία και ενώσεις ή και εθελοντές φιλόζωους. Εξάλλου, κατά την περίπτωση α' της παραγράφου 4 του εν λόγω άρθρου, τα αδέσποτα ζώα συντροφιάς που περισυλλέγονται, οδηγούνται στα υπάρχοντα καταφύγια, στα οποία, βεβαίως, περιλαμβάνονται και τα λειτουργούντα στους ανωτέρω, κατά την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, παραχωρούμενους ιδιωτικούς χώρους, στο πλαίσιο συνεργασίας με φιλοζωικά σωματεία ή εθελοντές φιλόζωους, ή σε εξαιρετικές, δηλαδή έκτακτες, περιπτώσεις και σε ιδιωτικά κτηνιατρεία, που διαθέτουν την κατάλληλη υποδομή και μπορούν να φιλοξενήσουν προσωρινά και για εύλογο χρονικό διάστημα τα προς περίθαλψη ζώα μέχρι την αποθεραπεία τους.

Από τη γραμματική και συστηματική ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι ο ν. 4093/2012 καινοτομεί, προβλέποντας τη δυνατότητα παραχώρησης ιδιωτικών χώρων σε Δήμους, ακόμη και από εθελοντές φιλόζωους για την προσωρινή παραμονή και περίθαλψη αδέσποτων ζώων, έστω και κατ' εξαίρεση στην περίπτωση των ιδιωτικών κτηνιατρείων. Στα πλαίσια αυτά, οι διατάξεις του άρθρου 9 παράγραφος 2 και παράγραφος 4 περίπτωση. α' του ν. 4039/2012, όχι μόνο δεν αποκλείουν, αλλά αντιθέτως επιβεβαιώνουν τη συμπληρωματική λειτουργία της, παρασχεθείσας με το άρθρο 2 παράγραφος 12 της 280262/2003 κοινής υπουργικής απόφασης, δυνατότητας των Δήμων ή των ζωοφιλικών σωματείων, που δεν διαθέτουν την ανάλογη υποδομή, να συμβάλλονται με μέλος ζωοφιλικού σωματείου ή ομάδας ζωοφίλων για ολιγοήμερη παραμονή αδέσποτων ζώων, τα οποία χρειάζονται περίθαλψη μέχρι να αποθεραπευθούν, σε μικρό χώρο που τα πρόσωπα αυτά διαθέτουν. Κι αυτό γιατί, αν η δυνατότητα που παρέχει το άρθρο 2 παράγραφος 12 της κοινής υπουργικής απόφασης ήταν δικαιολογημένη υπό το προηγούμενο καθεστώς, το οποίο μάλιστα, όπως και το νυν ισχύον του ν. 4039/2012, προέβλεπε στις λοιπές παραγράφους του άρθρου 2 της κοινής υπουργικής απόφασης λεπτομερείς και εξ ίσου αυστηρές προδιαγραφές των χώρων διαμονής των ζώων, πολύ περισσότερο θα πρέπει η δυνατότητα αυτή να γίνεται αποδεκτή στο πλαίσιο του ισχύοντος, περισσότερο φιλικού προς την έννοια της συνεργασίας μεταξύ Δήμων

και φιλοζωικών ενώσεων καθεστώτος του ν. 4039/2012. Οι ανωτέρω παραδοχές ενισχύονται όντως από τους εκπνεφρασμένους στην αιτιολογική έκθεση του μετέπειτα ν. 4039/2012 σκοπούς της ανάγκης περαιτέρω συμπλήρωσης και βελτίωσης της νομοθεσίας που διέπει μεταξύ άλλων τα αδέσποτα ζώα και την προστασία τους, περιλαμβανομένης της συστηματικής οργάνωσης των καταφυγίων ζώων και της αξιοποίησης του εθελοντισμού των φιλοζωικών ενώσεων και σωματείων, ως έκφραση κοινωνικής δύναμης ευαισθησίας και ανιδιοτέλειας (σημεία 4 και 5 της αιτιολογικής έκθεσης), καθώς και του σκοπού της δημιουργίας ενός οργανωμένου συστήματος περισυλλογής και διαχείρισης των αδέσποτων ζώων στους Δήμους και στους Συνδέσμους Δήμων, σε συνεργασία με φιλοζωικές ενώσεις, σωματεία και εθελοντές (σημείο 9, 4^ο της αιτιολογικής έκθεσης).

Συνεπώς, η διάταξη της παραγράφου 12 του άρθρου 2 της με αριθμό 280262/2003 κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Γεωργίας δεν είναι αντίθετη προς τις διατάξεις του άρθρου 9 και ιδίως των παραγράφων του 2 και 4 περίπτωση α' του ν. 4039/2012 και, επομένως, δεν έχει καταργηθεί με το άρθρο 23 του ίδιου νόμου.

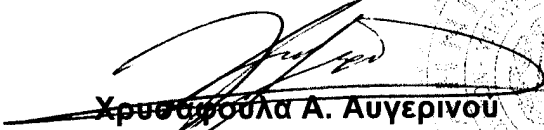
Απάντηση

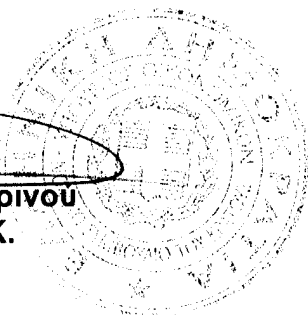
22. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα, που υποβλήθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Δ'), γνωμοδοτεί, κατά πλειοψηφία, ως εξής: Η διάταξη της παραγράφου 12 του άρθρου 2 της με αριθμό 280262/2003 κοινής απόφασης των Υπουργών Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Γεωργίας, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του ήδη καταργηθέντος άρθρου 7, παράγραφος 3, περίπτωση β, του ν. 3170/2003, δεν ισχύει πλέον, διότι έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις του τώρα ισχύοντος άρθρου 9 του ν. 4039/2012.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 5.12.2018

Η Πρόεδρος

Χρυσούλα Α. Αυγερινού
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Θωμάς Ι. Κουρτέσης
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.